

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

בנק מזרחי טפחות בע"מ

התובע:

נגד

1. ליאורה הזמי
2. ירון הזמי
3. סועד דבול

הנתבעים:

פסק דין

1

2

3

פתח דבר

4 עניינה של התובענה, במעשה מעילה של עובדת הבנק שגנבה כספים מחשבונות של לקוחותיו.
5 אלה הועברו, בין היתר, לחשבונות המנוהלים על שמה יחד עם בעלה או יחד עם אמה. הבנק
6 השיב לבעלי החשבונות את כספי הגזילה ועותר להשבתם מאת הנתבעים. נטען כלפי שלושת
7 הנתבעים שהיו שותפים למעשי הגזל וכי מכל מקום התעשרו שלא כדין.

8

9

רקע עובדתי

10 1. הנתבעת מס' 1, ליאורה הזמי (להלן: "הזמי"), החלה לעבוד בשנת 1990 כפקידה
11 בסניף גבעתיים של הבנק התובע, בנק מזרחי טפחות בע"מ (להלן: "הבנק" ו"סניף
12 מזרחי", לפי העניין). בשנת 2001 מונתה לשמש כמנהלת עסקים ומורשית חתימה
13 זמנית בסניף מזרחי.

14

15 הזמי מנהלת בסניף מזרחי חשבון שנפתח ביום 4/4/90 (להלן: "חשבון הזמי
16 במזרחי"). נתבע מס' 2, ירון הזמי (להלן: "ירון") הוא בעלה של הזמי; ומנהל בסניף
17 מזרחי חשבון שנפתח על שמו ביום 26/1/96. על שמה של נתבעת מס' 3, סועד דבול,
18 שהיא אמה של הזמי (להלן: "דבול"), מתנהל בסניף מזרחי חשבון שנפתח ביום
19 28/5/93 (להלן: "חשבון דבול במזרחי").

20

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

- 1 הזמי וירון מנהלים חשבון משותף בסניף של בנק לאומי לישראל בע"מ המצוי בשיכון
2 ותיקים ברמת גן (להלן: "חשבון הזמי וירון בלאומי" ו"סניף לאומי", לפי העניין).
3 גם הזמי ודבול מנהלים חשבון משותף בסניף לאומי (להלן: "חשבון הזמי ודבול
4 בלאומי").
5
6 2. בעקבות ביקורת שביצע מערך הביקורת הפנימית של הבנק, התגלה כי בין השנים
7 2003-2000 ביצעה הזמי מעילה בכספי לקוחות הבנק. התברר כי היא העבירה כספים
8 מחשבונות של לקוחות בסניף מזרחי, ללא ידיעתם או הרשאתם, לחשבון הזמי וירון
9 בלאומי ולחשבון הזמי ודבול בלאומי. בכוונה להסוות את מעשיה, שיבשה הזמי
10 במסמכי ההעברה את שם החשבון הנעבר.
11
12 לחשבון הזמי וירון בלאומי הועברו שלא כדין 2,411,846 ₪, ולחשבון הזמי ודבול
13 בלאומי הועברו שלא כדין 37,218 ₪ [ראו: תצהיר חיים שפרבר, מנהל מחלקה באגף
14 הביקורת של הבנק (להלן: "שפרבר" ו"תצהיר שפרבר") – פרק ג' לתצהיר שפרבר
15 וההפניות שם לנספחים לן]. בהמשך הועבר חלק מאותם כספים פעם נוספת – לחשבון
16 הזמי במזרחי וחשבון דבול במזרחי. הזמי העבירה שלא כדין כספים גם לחשבונות
17 אחרים, בסך של 1,229,567 ₪.
18
19 הבנק החזיר את כספי הגזילה ללקוחותיו; ומשכך – הגיש את התובענה דנן להשבת
20 הכספים לידי, כולל הפרשי הצמדה וריבית כדין עד ליום הגשת התובענה.
21
22 3. נגד הזמי הוגשה התביעה להשבת סך של 3,808,480 ₪ - 2,411,846 בגין העברות
23 שלא כדין לחשבון הזמי וירון בלאומי; 37,218 ₪ בגין העברות שלא כדין לחשבון הזמי
24 ודבול בלאומי; 1,229,567 ₪ בגין העברות שלא כדין לחשבונות אחרים; ו- 129,849
25 ₪ בגין יתרת חובה בחשבון הזמי במזרחי.
26
27 נגד ירון הוגשה התביעה להשבת סך של 2,541,695 ₪ מתוך הסך הנ"ל –
28 2,411,846 ₪ שהועברו שלא כדין לחשבון הזמי וירון בלאומי; ו- 129,849 ₪ בגין
29 יתרת חובה בחשבון הזמי במזרחי.
30

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

1 נגד דבול הוגשה התביעה להשבת סך של 880,049 ₪ מתוך הסך הכולל – 37,218
2 ₪ בגין העברות שלא כדין לחשבון הזמי ודבול בלאומי; 117,099 ₪ בגין סכומים
3 שהועברו שלא כדין לחשבון דבול במזרחי מכספי לקוחות הבנק (לאחר שקודם לכן
4 הועברו לחשבון הזמי וירון בלאומי); ו- 733,732 ₪ בגין סכומים מכספי לקוחות הבנק
5 ששימשו לרכישת דירת מגורים (לאחר שקודם לכן הועברו לחשבון הזמי וירון בלאומי).
6 מלכתחילה הוגשה התביעה נגדה גם בגין יתרת חובה בחשבון דבול במזרחי בסך
7 146,374 ₪ - אלא שאין מחלוקת כי יתרת החובה בחשבון זה כוסתה זה מכבר,
8 ומשכך סעד זה אינו נתבע עוד (ראו: סעיפים 33 ו-35 לתצהיר שפרבר).

9
10 הסכומים הנתבעים מאת ירון מצד אחד ודבול מצד שני, הם ביחד ולחוד עם הזמי.
11 הסכומים הנתבעים מאת דבול – למעט סך של 37,218 ₪ - הם ביחד ולחוד עם ירון.
12

טענות הצדדים

13
14 4. לטענת הבנק, הזמי ביצעה מעשי גזל ותרמית; ובנוסף, הפרה את חובת הנאמנות
15 שהיא חבה כלפי הבנק. אשר לירון ודבול, הבנק טוען כי הם שותפיה של הזמי
16 לחשבונות המתנהלים בסניף לאומי, אשר שימשו מקור לקבלת כספי הגזל. בהקשר זה
17 טוען הבנק כי ירון ודבול ידעו על מעשי הגזל והמרמה שביצעה הזמי, ולחלופין היו
18 צריכים לדעת על מעשים אלה; ולפיכך הם שותפים לביצוען של העוולות כלפי הבנק.
19

20 לחלופין נטען כי ירון ודבול התרשלו כלפי הבנק התרשלות המקימה לבנק עילה בנזיקין
21 כלפיהם, בגין כל הכספים שהועברו דרך חשבונותיהם המשותפים להם ולהזמי. אך
22 ייאמר כבר כעת כי עילה זו שנטענה בכתב התביעה נטענה בעלמא, בלא שנעשה כל
23 ניסיון להוכיח את יסודותיה – ולמעשה היא נזנחה.
24

25 ואולם טענתו העיקרית של הבנק, שבה דבק גם בסיכומים שהגיש, היא כי עקב מעשי
26 התרמית והגזל התעשרו הנתבעים כולם שלא כדין על חשבוננו של הבנק; ובהיות
27 ההתעשרות שלא כדין, זכאי הבנק להשבה.
28

29 5. הנתבעים אינם חולקים על מעשי המעילה של הזמי בכספי לקוחות הבנק וגם לא על
30 סכומי הגניבה שבגינם הוגשה התובענה על סך של כארבעה מיליון ₪; וכפי שעוד
31 יפורט, נגד הזמי ניתן פסק דין בהתאם זה מכבר בהיעדר הגנה מצידה לגופה של

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

1 התובענה. גם אין מחלוקת על כי הכספים מצאו דרכם, בין לחשבון הזמי וירון בלאומי
2 ובין לחשבון הזמי ודבול בלאומי; ואף לא על כך שסכומי כסף שהועברו מחשבון הזמי
3 וירון בלאומי שימשו לצורך תשלומי רכישת דירה של דבול.

4
5 טענתם של ירון ודבול, ראשית דבר, היא כי הם לא היו שותפים למעשי הגניבה של
6 הזמי. ירון מצידו טוען עוד שלא ידע כי מקור הכספים בחשבון הזמי וירון בלאומי הוא
7 מגניבות שהזמי ביצעה, וכי גם לא היה עליו לדעת; מה גם שמרבית הכספים שנכנסו
8 לחשבון זה שהו בו זמן קצר והועברו לחשבון הזמי במזרחי.

9
10 מכל מקום, לטענתו, לא היתה לו כל מעורבות או ידיעה באשר לכספים שנכנסו לחשבון
11 המשותף; ולא על הוצאות של הכספים מן החשבון בחזרה לחשבון הזמי במזרחי או
12 לכל חשבון אחר. הפעולות בחשבונות בוצעו, לדבריו, על ידי הזמי בלבד. כך או אחרת,
13 לטענת ירון, לא הוכח שנעשה שימוש בכספים לצרכיו או לצרכי משק הבית; ומכאן,
14 שלא הוכח שהתעשר שלא כדין.

15
16 יצוין בנקודה זו, כי בסיכום טיעוניו טוען ירון כי העברת הכספים מן החשבון המשותף לו
17 ולהזמי לחשבונה הפרטי מלמדת על היותם של כספים אלה בגדר חוב אישי של הזמי –
18 ואין זאת אלא שסכום המעילה הוחרג מהכספים המשותפים לה ולירון. אלא שהטענה
19 בדבר החרגת הכספים כאמור מחשבונות המשותפים לבני זוג באופן הרגיל, נטענה
20 לראשונה בסיכומים – וכבר מטעם זה אין מקום להידרש לה.

21
22 אשר לדבול – נטען כי לא ידעה דבר על המתרחש בחשבון הזמי ודבול בלאומי, ואף לא
23 בחשבון דבול במזרחי. זאת בהיותה אשה מבוגרת שאינה בקו הבריאות, ושעה שכל
24 ענייניה הכספיים והבנקאיים נוהלו על ידי בתה, הזמי.

25
26 6. משהובאו טענות הצדדים בתמצית וטרם שאפנה להכרעה בתובענה לגופה, אני רואה
27 מקום לפרט ולהרחיב בנוגע להשתלשלות האירועים מעת הגשתה. כך, משום שזו
28 מלמדת על התנהלות הנתבעים, ויש בה אף כדי להשליך על הדיון כפי שיבואר.

29
30
31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

השתלשלות הליכים בתובענה דנן

- 1
- 2 7. משהוגשה התובענה, הגישו הנתבעים כתב הגנה משותף. אלא שלנוכח הכחשה
- 3 גורפת שבכתב ההגנה והיעדר התייחסות לטענות הבנק – עתר הבנק למחיקתו. בדיון
- 4 שהתקיים בפני כבוד השופט עדי אזר ז"ל, בו נדונה בקשה המחיקה, הגיע בית
- 5 המשפט למסקנה כי כתב ההגנה אינו מגלה עילת הגנה כלשהי מצד הזמי. משכך,
- 6 הוסיף וקבע, בהחלטה מיום 20/5/04, כי הבנק זכאי לפסק דין נגדה על פי כתב
- 7 התביעה; ובהתאם נחתמה ביום 10/6/04 פסיקתא (ההחלטה והפסיקתא צורפו,
- 8 בהתאמה, כנספחים ט ו-י לתצהיר שפרבר).
- 9
- 10 8. יצוין בנקודה זו, כי במקביל להליך האזרחי הנדון, הגיש הבנק תלונה למשטרה.
- 11 בעקבותיה נערכה חקירה פלילית והוגש נגד הזמי כתב אישום, שבו נטען כי הזמי
- 12 מעלה באמון שניתן בה וגנבה מכספי לקוחות הבנק בסניף מזרחי סך של כ-
- 13 3,500,000 ₪. עוד נטען ובמפורש, כי "השתמשה בכספים שגנבה מלקוחות הבנק
- 14 לשימושה ולשימוש בני משפחתה, תוך השקעת חלקם בכספי דלא נייד" (כתב אישום
- 15 מתוקן צורף כנספח כ לתצהיר שפרבר).
- 16
- 17 בינואר 2008 הזמי הורשעה על פי הודאתה ונגזרו עליה 5 שנות מאסר בפועל. ונראה
- 18 אפוא כי לא בכדי הזמי לא התגוננה, למעשה, בפני התובענה האזרחית.
- 19
- 20 9. התובענה דנן המשיכה אפוא להתנהל נגד הנתבעים האחרים, ירון ודבול (להלן ביחד:
- 21 "הנתבעים"). ביחס אליהם קבע בית המשפט באותה החלטה (מיום 20/5/04), כי כתב
- 22 ההגנה שהגישו אינו עומד בחובת הפירוט הנדרשת – הן באשר לידיעתם בדבר כספי
- 23 המעילה שהועבר לחשבונותיהם, והן באשר לשימוש שנעשה בכספים אלה – וכי שומה
- 24 עליהם למסור גרסה מפורטת בנדון. בעקבות החלטה זו נתקיימו הליכים נוספים בין
- 25 הצדדים, שעניינם בכתב ההגנה של הנתבעים. זאת עד אשר ביום 3/4/05, במסגרת
- 26 ערעור שהגישו הנתבעים (כאשר על הפרק השאלה, אם לנתבעים זכות שבדין לתיקון
- 27 כתב הגנתם או שהם נדרשים להגיש בקשה הנתמכת בתצהיר) הגיעו הצדדים
- 28 להסכמה כדלקמן שניתן לה תוקף של פסק דין (כבוד השופטת ש' דותן):
- 29
- 30 "מקובלת עלינו הצעת ביהמ"ש לפיה המערערים (ירון ודבול –
- 31 ע.ב.) יגישו בתוך 30 יום מהיום כתב הגנה מתוקן בו יפורטו כל
- 32 טענותיהם לעניין ידיעתם על הכספים שנכנסו לחשבונותיהם

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

- 1 המשותפים עם הגברת הזמי השימושים שנעשו באותם כספים.
2 תיקון נוסף לא יותר" (פסק הדין צורף כנספח יד לתצהיר שפרבר).
3
- 4 10. אלא שחרף האמור, גם כתב ההגנה המתוקן שהגישו ירון ודבול לא עמד בדרישות
5 הדין. וכך קבע בית המשפט בהחלטה מיום 1/9/2005 (כבוד הרשם, כתוארו אז,
6 שמואל ברוך ז"ל):
7
- 8 "עיון בכתב ההגנה האחרון שהוגש על ידי המשיב (ירון – ע.ב.)
9 בהתאם להסכמה הדיונית בהליך הערעור לפני כב' השופטת דותן,
10 מלמד, כי המשיב חטא לחובתו המוסכמת, לפרט את השימושים
11 שנעשו בכספים שהועברו לחשבונו המשותף עם אשתו, חשבון
12 אליו הוזרמו כ-2.5 מיליון ₪. חרף אורכה של התגובה לבקשה, לא
13 מצאתי בה התייחסות אמיתית לטענות המבקש (הבנק – ע.ב.) ולא
14 מצאתי בה הסבר של ממש על שום מה ולמה אין מקוים הצו
15 המוסכם. המבקש עותר עקב זאת למחיקת כתב ההגנה. אני סבור
16 שיש להעתר לבקשה, אך מאחר והסנקציה המבוקשת הינה
17 חמורה וקיצונית, ניתן בזה צו המורה למשיב להמציא פרטים
18 נוספים, ערוכים בתצהיר ובו פירוט כל השימושים שנעשו בכספים
19 שהועברו על ידי אשת המשיב, כפי ההסכמה וכפי החלטת בית
20 המשפט. (ההחלטה צורפה כנספח טז לתצהיר שפרבר).
21
- 22 בסופו של יום ורק ביום 17/9/06, הגיש ירון תצהיר פרטים נוספים (להלן: "תצהיר
23 הפרטים הנוספים", צורף כנספח יז לתצהיר שפרבר).
24
- 25 11. אך בכך לא סגי. משנקבע התיק לשמיעת הוכחות, הורה בית המשפט על הגשת
26 תצהירי עדות ראשית – תחילה הבנק ולאחריו הנתבעים (החלטת כבוד הרשם (כתוארו
27 אז) א' זמיר מיום 21/1/08). ביום 13/4/08 הגיש הבנק את תצהיר שפרבר הנתמך
28 בעשרות מסמכים שצורפו לו ושאליהם הוא מפנה. הנתבעים מצידם לא הגישו כל חומר
29 ראיות, חרף ארכה שניתנה להם. כך, גם משנקבע התיק לשמיעת הוכחות בפניי,
30 ותשומת לב הנתבעים הופנתה לכך שלא הוגשו ראיות מטעמם (ראו: החלטה מיום
31 3/9/08).
32
- 33 ואולם בפתח ישיבת ההוכחות שהיתה קבועה ליום 12/3/09, שאליה התייצבו ב"כ
34 הצדדים וכן העד שפרבר מטעם הבנק, הודיע ב"כ הנתבעים כי עקב אי הבנה שקרתה
35 לא הגישו את ראיותיהם; ועל כן, ביקש שהות קצרה להגשתן. במצב שנוצר, נעתרתי
36 לבקשה וניתנה עוד הפעם ארכה של 60 יום לנתבעים להגשת חומר הראיות מטעמם –

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

1 תצהירי עדות ראשית ותיק מוצגים. בהתאם נקבע מועד חדש לשמיעת הוכחות, ליום
2 8/9/09.

3
4 אלא שגם הפעם נמנעו הנתבעים מלהגיש את חומר הראיות – לא בתוך המועד
5 שנקבע, ולא בכלל. לא רק זאת – אלא שבמועד הנדחה שנקבע לשמיעת הוכחות
6 ובפתח הדיון, הודיע ב"כ הנתבעים **במפתיע** כדלקמן:

7
8 "אנחנו לא מתכוונים לחקור את המצהיר מטעם התובע שנמצא
9 כאן, מר חיים שפרבר, ואין לנו כמובן התנגדות שתצהירו יוגש
10 בנסיבות אלה. אין לנו עדים מטעמנו. נבקש שהתיק ייקבע
11 לסיכומים בכתב".

12
13 וכך אמנם נעשה.

14

15 אי הגשת ראיות מטעם הנתבעים והימנעותם מחקירה נגדית של נציג הבנק

16 12. מטעם הבנק הוגש תצהירו של שפרבר, המגובה במסמכים לרוב. הטענות שבפי
17 הנתבעים לכאורה מעלות עילות הגנה בפני התביעה ואולם כפי שצוין איש מהם או
18 מטעמם לא העיד; ולא הוגש מצידם כל חומר ראיות לתמיכה בטענותיהם; לא רק זאת,
19 אלא שהם ויתרו על חקירתו הנגדית של נציג הבנק.

20

21 משנמנעו הנתבעים מהבאת ראיות ובחרו שלא לחקור את העד מטעם הבנק – אין בפני
22 בית המשפט אלא את גרסתו העובדתית של הבנק, וזו לא נסתרה.

23

24 על כך נאמר:

25

26 "משבחר המערער שלא להגיש תצהיר נגדי, ואף לא לחקור את
27 נותן התצהיר אין לו להלין אלא על עצמו. ראה לענין זה בספרו
28 של ד"ר י' זוסמן, סדרי הדין האזרחי (בעריכת ד"ר ש. לוי) [ע"א
29 ירושלים 1991, בעמ' 675:
30 'כאשר המשיב אינו מגיש תצהיר שכנגד, יראה בית המשפט,
31 בדרך כלל את העובדות, כמו שהן מפורשות בתצהיר,
32 כעובדות שאין חולקים עליהן' " (ההדגשה שלי – ע.ב.). [ע"א
33 841/87 רון נ' רון, פ"ד מה(3) 793, 795 (1991)] [וראו גם:
34 יעקב קדמי על הראיות חלק שני 931 (2009)].

35

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

- 1 לא זו אף זו. הימנעות הנתבעים מלהעיד ומלהציג ראיות כלשהן מטעמם, מקימה נגדם
2 חזקה שאילו נשמעו העדויות והובאו הראיות, היו אלה משמשות לחובתם. כך מורה
3 ההלכה הפסוקה, הנגזרת מהגיגונם של דברים [ראו: ע"א 465/88 **הבנק למימון ולסחר**
4 **בע"מ נ' מתתיהו**, פ"ד מה(4) 651, 658 (1991)]. ולדברים נודע משקל מצטבר,
5 כאשר בענייננו נמנעו הנתבעים מלהציג ראיות כלשהן מטעמם, חרף הזדמנויות חוזרות
6 ונשנות וארכות שניתנו להם לשם כך; **ובנוסף**, נמנעו מלחקור את שפרבר מטעם הבנק
7 על תצהירו שניתן כעדות ראשית – שבו הוא פורש על פני 26 עמודים את גרסתו
8 המפורטת של הבנק, כשזו אף נתמכת בשורה ארוכה של מסמכים שאליהם הוא מפנה.
9
10 המסקנה הברורה והמתבקשת מן האמור היא, כי הנתבעים ביקשו להימנע מהצגת
11 גרסה – ונראה שלא בכדי. התנהלות זו של הנתבעים באה לידי ביטוי כבר מראשיתו
12 של ההליך ולכל אורכו, כפי שפורט בהרחבה בפרק הקודם.
13
14 בהינתן מצב דברים זה ובצר להם, ביקשו הנתבעים בסיכום טיעוניהם לראות בתצהיר .13
15 הפרטים הנוספים משום עדות וראיה מטעמם בתיק. כך, לטענתם, משזה צורף כאחד
16 הנוספים לתצהירו של שפרבר מטעם הבנק. אלא שבעשותם כן, מתעלמים הנתבעים
17 ממהותו של מסמך זה ומן הדין.
18
19 כפי שהוברר, תצהיר הפרטים הנוספים – שיוער שניתן מטעם ירון בלבד (ולא מטעם
20 דבול) – ניתן לאחר שבית משפט הורה לנתבעים כי שומה עליהם להשלים פרטים,
21 משכתב ההגנה שהגישו נמצא גורף וחסר. על הגשת תצהיר הפרטים הנוספים הורה
22 בית המשפט, תוך שציין:
23
24 "אני סבור שיש להיעתר לבקשה (למחיקת כתב ההגנה – ע.ב.);
25 אך מאחר והסנקציה המבוקשת הינה חמורה וקיצונית, ניתן בזה
26 צו המורה למשיב (לירון – ע.ב.) להמציא פרטים נוספים, ערוכים
27 בתצהיר..." (כבוד הרשם ש' ברוך, ההחלטה צורפה כנספח ט"ז
28 לתצהיר שפרבר).
29
30 אלא שהליך מתן פרטים נוספים לא נועד כי אם לשם פירוט והשלמת כתב טענות של
31 בעל דין; ועם מתן תצהיר פרטים נוספים הוא הופך להיות חלק מכתב הטענות. הוא
32 אינו תצהיר עדות ראשית ואינו מהווה ראיה בגדר התובענה. ממילא הוא אינו כלי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

1 לבירור העובדות במשפט. על מטרתו ומהותו של תצהיר פרטים נוספים עמד כבוד
2 הרשם (כתוארו אז) י' מרזל:

3

4 "מטרת הפרטים הנוספים היא, על כן, לא כלי לבירור האמת אלא
5 כלי שתכליתו לאפשר לכל אחד מבעלי הדין להתחקות ביתר
6 הצלחה אחר הנימוקים – של חוק או של עובדה – הכלולים בכתב
7 טענותיו של חברו" (ההדגשה שלי – ע.ב.). (בג"צ 465/02 שחק נ'
8 שר העבודה והרווחה, סעיף 3 להחלטה מיום 15.9.2004).

9

10 גם הנתבעים היו ערים לכך, שהרי פעם ועוד פעם ביקשו וניתנו להם ארכות להגשת
11 תצהירי עדות ראשית ותיק מוצגים – אלא שבאחרית כל זאת, הם נמלכו בדעתם
12 וראיות מצידם אין.

13

14 הנה כי כן, תצהיר הפרטים הנוספים אינו משמש חלק תצהיר עדות ראשית במשפט;
15 גם העובדה שצורף כנספח לתצהיר הבנק, אינה הופכת אותו לכזה. בעצם צירופו של
16 תצהיר הפרטים הנוספים לתצהיר שפרבר, אף אין משום הודאה בתוכנו. כפי שעולה
17 בבירור מתצהירו של שפרבר – תצהיר הפרטים הנוספים לא צורף לו, אלא במסגרת
18 סקירת התנהלות הנתבעים מראשית ההליך וניסיונם להתחמק מהצגת גרסת הגנה
19 מטעמם (ראו: פרק ב.2 לתצהיר שפרבר).

20

21 14. שתיקתם של הנתבעים – מדברת ואף רועמת. לא ניתן להסיק ממנה אלא שביקשו
22 להימנע מלהעמיד עצמם לחקירה נגדית; ואף את העד מטעם הבנק בחרו שלא לחקור
23 – שמא ידבק בגרסת הבנק ויקבע אותה עוד יותר. המצב הוא, מכל מקום, שהאמור
24 בתצהיר הבנק על נספחיו הוא בחזקת אמת שלא נסתרה.

25

26 ואולם הנתבעים טוענים, בסיכום טיעוניהם, כי לא די בכך כדי לזכות את הבנק בסעדים
27 הנתבעים על ידו. אפנה אפוא למסד הנורמטיבי שביסוד התביעה וליישומו בענייננו.

28

29

המסגרת הנורמטיבית

30 15. הסוגיה העומדת להכרעה בתיק זה, עניינה בדיני עשיית עושר ולא במשפט.

31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

- 1 סעיף ו(א) לחוק עשיית עושר ולא במשפט, התשל"ט-1979 (להלן: "חוק עשיית
2 עושר"), מורה כדלקמן:
3
4 "א) מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת
5 הנאה אחרת (להלן – הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן –
6 המזכה) חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי
7 אפשרית או בלתי סבירה – לשלם לו את שוויה.
8 (ב) אחת היא אם באה הזכיה מפעולת הזוכה, מפעולת המזכה
9 או מפעולה אחרת".
10
11 נדרש אפוא קיומם של שלושה תנאים להחלת הוראה זו: קבלת נכס, שירות או טובת
12 הנאה (קרי: התעשרות); ההתעשרות באה לזוכה מהמזכה; ההתעשרות נתקבלה שלא
13 על פי זכות שבדין.
14
15 16. הכספים שהבנק עותר להשבתם, מקורם במעשה מעילה ובכספים שנגנבו מחשבונות
16 לקוחותיו שהבנק נדרש לפצותם, כפי שאמנם עשה. כספים אלה מצאו דרכם
17 לחשבונותיהם של הזמי והנתבעים. אין חולק כי מדובר בכספים שנתקבלו "שלא על פי
18 זכות שבדין".
19
20 הנתבעים טוענים כי אין רבותא בכך, שכן הוראת סעיף 1(א) לחוק עשיית עושר עוסקת
21 בהשבה בין צדדים קרובים – קרי: הזמי והבנק בענייננו. לשיטתם, הזמי בלבד היא
22 הזוכה; והבנק הוא המזכה. לפיכך ומאחר שהנתבעים אינם צד ישיר לגניבה, לא ניתן
23 לחייבם בהשבת הכספים מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט.
24
25 אלא שפרשנות זו של הנתבעים אינה מתקבלת על הדעת, ונראה כי הם נתפסו לכלל
26 טעות שבדין. לענין הפירוש שיש ליתן להוראת סעיף 1(א) הנ"ל, מתייחס דניאל פרידמן
27 בספרו **דיני עשיית עושר ולא במשפט** [כרך א', עמ' 88-89 (1998)]:
28
29 "השימוש בביטוי זכיה 'הבאה' מן התובע אינו מלמד על כוונה
30 להציב דרישה כי טובת ההנאה תבוא במישרין מן התובע וכי
31 תבוא אך ורק מן התובע ... בעיני, זוהי דרישה מכבידה ובלתי
32 רצויה, ואין כל רמז לכך שהמחוקק הישראלי העלה בדעתו לאמץ
33 רעיון זה. להיפך, האמור בסעיף 1(ב) לחוק עשיית עושר, שלפיו
34 'אחת היא אם באה הזכיה מפעולת הזוכה, מפעולת המזכה או
35 בדרך אחרת' מצביע על כך שהמחוקק נקט גישה מרחיבה, ולא

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

1 ביקש לכבול את העיקרון הכללי באזיקים מסוג זה. **נמצא, זכיה**
2 **יכולה לבוא מן התובע או להיות על חשבונו, אף אם התגלגלה**
3 **לידי הנתבע באמצעות פעולה פיסית או משפטית שעשה עם**
4 **אדם אחר".** (ההדגשה שלי – ע.ב.).
5

6 ברי אפוא כי בנסיבות המקרה הבנק הוא "המזכה" כמשמעו בסעיף 1 לחוק עשיית
7 עושר; ואילו כל אחד מהנתבעים הוא בגדר "זוכה" שהכספים הגיעו לחשבונו באמצעות
8 מעשה ההונאה והגזל של הזמי – שהכספים הגנובים מעולם לא היו קניינה.
9

10 17. ולעניין יסוד "ההתעשרות" – ההלכה היא כי חזקה על אדם המחזיק בכסף, שהוא
11 עושה בו שימוש ומפיק ממנו טובת הנאה.
12

13 יפים לעניין זה דברים שנאמרו על ידי כבוד הנשיא א' ברק:
14

15 "ככלל, חזקה על אדם המחזיק בכסף כי הוא עושה בו שימוש. זו
16 נקודת המוצא המשמשת כאמת מידה" [ע"א 6574/99 מדינת
17 ישראל, משרד השיכון נ' עו"ד בנימין קרייתי, מפרק חברת
18 ביתרומעץ, פ"ד נח(3) 313, 321 (2004)].
19

20 **ואם עשה אדם שימוש בכספים, ומשכך הפיק מהם טובת הנאה – הוא חב**
21 **בהשבתם. זאת בין אם ידע או צריך היה לדעת על כי אלו הגיעו לחזקתו שלא כדין;**
22 **ובין אם לאו.**
23

24 בת.א 240/03 (מחוזי חיפה) **בנק לאומי לישראל בע"מ נ' לוי צילה ויוסף** (16.1.07),
25 נדונה פרשה שנסיבותיה דומות לענייננו. גם שם דובר במעשה מעילה של פקידה בבנק
26 שגנבה מכספי הלקוחות והעבירה את הכספים לחשבונות שלה ושל בעלה שנתבע
27 ביחד עימה להשבת הכספים. בית המשפט חייב את הבעל בהשבת הכספים שהועברו
28 שלא כדין לחשבונו, חרף טענתו שלא ידע על כך, באומרו (כבוד סגן הנשיא מ' נאמן):
29

30 "גם אם אקבל את עמדתו של יוסף כי הוא לא ידע על כך, וקשה
31 לי מאד לקבל זאת נוכח העובדה שלמרות ההפסדים בעסקים,
32 רמת החיים היתה 'לא רעה' (כהגדרתו), הרי העובדה שבני הזוג
33 ניהלו משק בית אחד במשך כל השנים עד היום, הופכת את יוסף
34 לשותף לכל הסכומים שצילה משכה והעבירה לחשבונו. אינני
35 צריך להיזקק לשם כך להלכת השיתוף, שכן די בעובדה שיוסף

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

1 נהנה מהכספים שהועברו לחשבוננו כדי לחייבו להשיבם לבנק
2 מכוח 'עשיית עושר ולא במשפט' " (סעיף 15 לפסק הדין).
3

4 מן הכלל אל הפרט

5 18. כפי שהוברר, כספי המעילה שהם נושא התביעה הועברו על ידי הזמי שלא כדין –
6 רובם לחשבון הזמי וירון בלאומי ומקצתם לחשבון הזמי ודבול בלאומי. בהמשך הועברו
7 מרבית הכספים הללו פעם נוספת – עיקרם לחשבון הזמי במזרחי וחלקם לחשבון דבול
8 במזרחי. על עובדות אלה אין מחלוקת, וגם לא על היקף הכספים שהועברו. עובדה היא
9 גם שבמועד שבו התגלתה הפרשה על ידי מחלקת הביקורת של הבנק (שלהי שנת
10 2003), לא נותר דבר מכספים אלה באיזה מן החשבונות הנזכרים; ונתברר שאלה
11 נוצלו במלואם. עדות לכך נמצא בתצהיר שפרבר שלא נסתר ובנספחים לו – טפסי
12 הוראות ההעברות; דוחות פעולות לפי עובד; ודפי חשבון.

13
14 הן מהודאותיה של הזמי במשטרה (נספח יט לתצהיר שפרבר) והן מדפי החשבונות
15 שהוצגו ופירוט התנועות שם (נספחים ב-ד, ו, ז לתצהיר שפרבר) – התמונה המצטיירת
16 היא כי הנתבעים והזמי עשו כולם שימוש בכספי הגזל (ראו: פרק ד לתצהיר שפרבר).
17 ואפרט.

18
19 19. ככל שמדובר בירון, אין מחלוקת כי בזמנים הרלוונטיים לתביעה היו בני הזוג הזמי וירון
20 נשואים, חיו תחת קורת גג אחת וניהלו משק בית משותף. כפי שעולה מתצהירו של
21 שפרבר והנספחים לו, בכל אותה עת הזמי וירון הוציאו כספים הרבה מעבר להכנסתם
22 המשותפת. על פניו, כספי הגניבה הם שמימנו את רמת החיים שניהלו בני הזוג, בלא
23 שנקלעו ליתרות חובה. הנתבעים מצידם, כפי שכבר פורט בהרחבה, לא הציגו כל עדות
24 או ראיה – בין לעניין השימוש שנעשה בכספים שהועברו אליהם שלא כדין, בין לעניין
25 המקורות הכלכליים להתנהלותם הפיננסית בזמנים הרלוונטיים לתביעה, ובין בנוגע
26 למידת ידיעתם על אודות מעשי המעילה של הזמי. במצב דברים זה, טענתו של ירון כי
27 משהועברו הכספים מחשבון הזמי וירון בלאומי לחשבון הזמי במזרחי, הוא כלל לא
28 נהנה מכספים אלה – היתה ונותרה טענה בעלמא שלא הובאו לה כל תימוכין. אילו
29 חפץ ירון להוכיחה, שומה היה עליו להתכבד ולהגיש תצהיר עדות ראשית, ובתוך כך גם
30 ליתן הזדמנות לב"כ הבנק לעמת אותו בחקירה נגדית עם גרסתו. אלא שכאמור
31 הנתבעים, ובהם ירון, בחרו שלא ליתן כל גרסה וטעמים עימם.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

- 1
2 יצוין שגם הזמי עצמה לא מסרה עדות, וממילא לא העידה כי כספי המעילה נועדו
3 לשימושה בלבד. ההיפך הוא שעולה מהודאותיה במשטרה במסגרתן הודתה כי
4 הכספים שגנבה שימשו אותה ואת בני משפחתה ל"חיים בלי חשבון"; ובין היתר -
5 ל"בזבזים" בכרטיסי אשראי בסכומים גדולים, תשלומי משכנתא, שיפוץ הדירה שבה
6 התגוררו בני הזוג, ולרכישת מכוניות כאשר לדבריה של הזמי "כל הזמן ירון החליף
7 מכוניות" (ראו נספח יט2 לתצהיר שפרבר; וראו גם פרק ד לתצהיר שפרבר; וכן
8 נספחים כז/1-כז/3 לתצהירו).
- 9
- 10 20. בהינתן הפער העצום בין רמת ההכנסה של הזמי וירון ורמת החיים שניהלו, כפי שהעיד
11 עליה שפרבר בתצהירו וכמשתקף מדפי החשבונות שצורפו; ובהינתן העלייה בהיקף
12 ההוצאות של בני הזוג בזמנים הרלוונטיים, שאינה עולה בקנה אחד עם הכנסתם
13 החודשית המשותפת – מתבקשת המסקנה כי ירון ידע או למצער היה עליו לדעת כי
14 מקור הכספים אינו כדיון; ויוזכר כי עסקינן במיליוני שקלים.
- 15
- 16 הוא הדין בנוגע לדבול. ביחס אליה הוכיח הבנק כי נהנתה מכספי הגזל – הן הכספים
17 שהועברו לחשבון הזמי ודבול, והן בעיקר הכספים ששימשו לצורך רכישת דירת מגוריה
18 (סעיפים 141-143 לתצהיר שפרבר וההפניות שם לנספחים). דבול מצידה לא העידה
19 ולא הציגה כל ראיה לסתור; כאשר ההגיון והשכל הישר מורים כי היה עליה לברר את
20 מקור הכספים.
- 21
- 22 21. אין זאת רק שהנתבעים לא העידו ונמנעו מהצגת ראיות כלשהן מצידם; אלא שבחרו
23 כאמור שלא לחקור את שפרבר על תצהירו. ראוי עוד לומר בהקשר זה, כי במשך כל
24 העת היו הנתבעים מיוצגים, ומודעים לכן להשלכה הנודעת להתנהלותם. ודומה כי
25 הדברים מדברים בעד עצמם.
- 26
- 27 מכל מקום וכפי שהובא לעיל, חזקה על מי שמחזיק בכסף שהוא עושה בו שימוש –
28 ובענייננו הוכח כי נעשה שימוש בכספים שעברו כולם דרך חשבונות הנתבעים ואלה
29 נוצלו עד תום. החזקה לא נסתרה ואין זאת אלא שהנתבעים התעשרו שלא כדין ונהנו
30 מכספי המעילה – כל אחד על פי חלקו כמפורט בסעיף 3 לעיל. על פי ההלכה הפסוקה,
31 במצב דברים זה חלה על הנתבעים חובת השבה, ללא תלות בשאלת מידת ידיעתם.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

10 יוני 2012
ת"א 1217-04

לפני: כב' השופטת ענת ברון

1 עם זאת יצוין כי בנסיבות שתוארו נראה כי אף שלא הוכח שהנתבעים היו שותפים
2 למעילה כנטען, נדרשה מידה רבה של עצימת עיניים מצידם כדי לא להבין כי דבר מה
3 בלתי כשר מתנהל מתחת לאפם; ונראה כי אין זאת אלא היתממות מצידם לבוא ולטעון
4 כי לא ידעו או לא יכולים היו לדעת – וכאמור לא נעשה על ידם כל ניסיון ממשי להוכיח
5 אחרת.

6

7

סוף דבר

8 22. התוצאה היא שתביעת הבנק מתקבלת. ירון ישיב לבנק סך של 2,541,695 ₪, ודבול
9 תשיב לבנק סך של 880,049 ₪.

10

11 הסכומים דלעיל שבתשלום חויבו ירון מצד אחד, ודבול מצד שני, הם ביחד ולחוד עם
12 הזמי אשר נגדה ניתן פסק דין חלקי ביום 10/6/2004.

13 הסכומים דלעיל שבהם חייבת דבול, למעט סך של 37,218 ₪ - הם ביחד ולחוד עם
14 ירון.

15

16 כן אני מחייבת את ירון ודבול, ביחד ולחוד, בתשלום הוצאות לבנק בסך של 60,000 ₪.

17

18 ניתן היום, 10 ביוני 2012, בהעדר הצדדים וב"כ.

19

ענת ברון, שופטת

20

21

22

23

24

25

26